

U povodu 40-godišnjice partijskog savjetovanja južne Dalmacije u Dubrovniku

Nakon velikih radničkih demonstracija protiv rata, a za mir i savez sa SSSR-om, te protiv skupoće i teškog ekonomskog stanja radnih masa koje su održane 1. rujna 1940. god. na Placi kod Orlandova stupa u organizaciji Mjesnog komiteta KPH Dubrovnik, nastala su hapšenja istaknutih komunista i sindikalnih funkcionera.¹

Uhapšeni su i odvedeni u koncentracijski logor u Lepoglavu Bruno Radeljević i Martin Klarić. Time je bio nanesen težak udarac Mjesnom komitetu partije, jer su iz njegova sastava nestala dva najjača člana.²

Zbog ovako nastale situacije u Mjesnom komitetu Dubrovnik, Pokrajinski komitet KPH za Dalmaciju poslao je na partijski rad u Dubrovnik koncem prosinca 1940. god. Slavka Ruskovića koji nije mogao dulje ostatu u Splitu radi aktivnog učestvovanja u demonstracijama koje su održane i u Splitu 1. rujna 1940. god.³

Početkom siječnja 1941. god. Slavko Rusković se uključio u rad Mjesnog komiteta i bio izabran za njegovog političkog sekretara. Ostali članovi MK su bili: Martin Klarić (vratio se bio iz Lepoglave), Miho Mrnarević, Dušan Todorović i Pajo Čerović.⁴

Nakon ovoga Slavko Rusković odlazi u Split gdje je drugove iz PK-a Vicka Krstulovića, Iva Amulića i Iva Lučića-Lavčevića izvijestio o prilikama u partijskoj i sindikalnoj

organizaciji Dubrovnik, nakon zabrane URSS-ovih sindikata.

Tom prigodom Pokrajinski komitet zadužuje Slavka Ruskovića da organizira partijsko savjetovanje vodećih komunista Dubrovnik,

MIHO MRNAREVIĆ, član MK KPJ, od 1942. sekretar MK KPJ

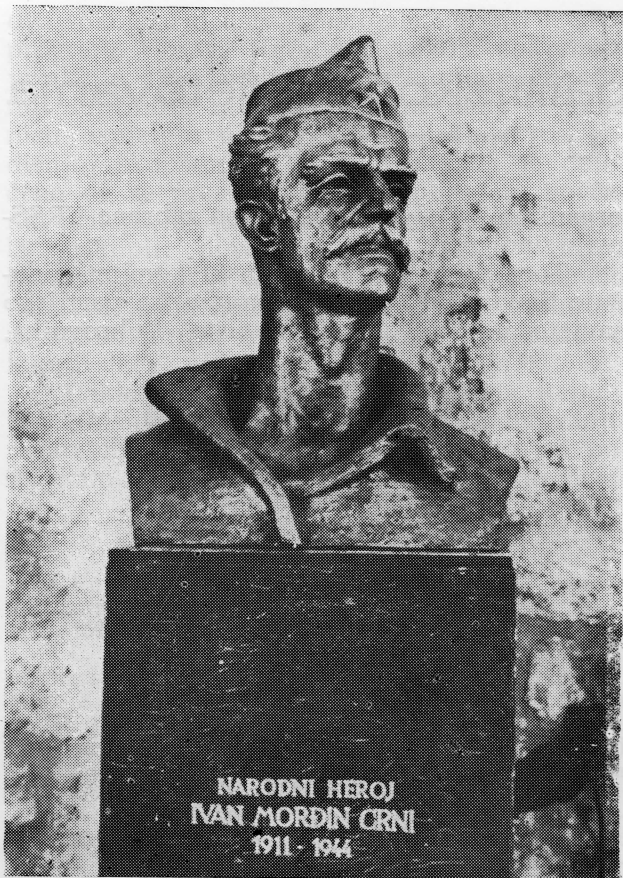
Pelješca i Korčule, na kojem će se upoznati sa radom i odlukama V zemaljske konferencije KPJ održane u Zagrebu od 19—23. X 1940. god.

Odlučeno je da se ovo savjetovanje održi 3. veljače u Dubrovniku, jer toga dana u grad dolazi dosta naroda iz okolnih sela zbog svetkovanja Sv. Vlaha, a u posjet Dubrovniku je trebao toga dana doći i ban Ivan Šubašić. Sve su to bile okolnosti koje su pogodovale komunistima južne Dalmacije da uz punu opreznost i konspiraciju ostanu neotkriveni od žandara i brojnih agenata.

Savjetovanje je održano kako je bilo dogovoreno 3. veljače 1941. god. na Babin Kuku, uz samo more, gdje se danas nalazi terasa hotela »Neptun«. Ovim savjetovanjem je rukovodio drug Andrija Božanić, član Pokrajinskog komiteta koji je pod ilegalnim imenom doputovao parobrodom iz Splita. Sastanku su prisustvovali: Slavko Rusković, Martin Klarić, Miho Mrnarević, Dušan Todorović, Pajo Čerović i Marija Radeljević iz Dubrovnik, a Ivo Mordin-Crni, Jozo Rusković, Ante Tutić i Ante Poljanić s Pelješca.

MARIJA RADELJEVIĆ, sekretar MK SKOJ-a (1941), strijeljana 21. 1. 1943. u Donjoj Vručici na Pelješcu

Bista Ivana Mordina Crnog — Rad u bronzi akad. slikara pok. Eugena Krstulovića

Drugove je na odredišno mjesto dovodio Ivo Marinović pojedinačno i u manjim vremenskim razmacima. Okolo je bila postavljena straža skojevaca da ih policija ne bi iznenadila.⁵

Drug Andrija Božanić je upoznao prisutne drugove sa unutrašnjom i međunarodnom situacijom, opasnostima koje prijete Jugoslaviji od sila Osovine i fašizma, te o aktivnosti partije u proteklom periodu, kao i sa usvojenim rezolucijama i odlukama V zemaljske konferencije. U diskusiji su učestvovali Ivo Mordina-Crni, Martin Klarić, Jozo Rusković i Slavko Rusković.⁶

Na savjetovanju su doneseni zaključci da se pojača rad s omladinom, ženama, u sindikatu, na selu i među vojnicima, radi što šireg i čvršćeg povezivanja i okupljanja u borbi protiv nenarodnog režima Cvetković — Maček.

Andrija Božanić je ostao u Dubrovniku 2—3 dana, da bi se brodom preko Vele Luke

prebacio u Split. Pratio ga je i predao vezi u Veloj Luci skojevac Miloš Žuvela koji je nekoliko dana iza toga postao sekretar Mjesnog komiteta SKOJ-a.

I tako dok su brojni žandari i agenti čuvali i pratili po Dubrovniku Šubašića, tog organizatora novih koncentracionih logora u banovini Hrvatskoj, a šaka domaćih frankovaca i ustaša plela svoju krvavu igru, članovi MK Dubrovnika i Pelješca održali su savjetovanje koje je bilo veoma značajno u pripremanju za teške dane koji su nailazili.

2 — U povodu 40. god. partijskog savjetovanja

Polovinom veljače 1941. god. Mjesni komitet SKOJ-a donio je zaključak da se održi masovna konferencija sa članovima SKOJ-a na kojoj će se upoznati sa odlukama Pete zemaljske konferencije KPJ. Ova skojevska konferencija održana je u jednoj uvali kod Nuncijate, a prisustvovalo joj je oko 90 skojevaca i skojevki.

Pročitani su zaključci Pete zemaljske konferencije i date smjernice za daljnji rad.⁸

Bio je to jedan od najuspjelijih skojevskih zborova, održan u teškim uvjetima ilegalnosti, a značio je sprovođenje u život odluka savjetovanja vodećih komunista južne Dalmacije.

BILJEŠKE

¹ **Martin Klarić**, Sjećanje na veliku radničku demonstraciju u Dubrovniku 1. IX 1940. godine, Zbirka sjećanja DM — Odjel socijalističke revolucije, Inv. br. 25.

² Prijava Predstojništva gradskog redarstva u Dubrovniku broj: 9627/40, od 3. rujna 1940. g. Državnom tužioštvu Dubrovnik, arhiva DM-Odjel socijalističke revolucije, Inv. br. 105, Izvještaj Predstojništva gradskog redarstva Dubrovnik, br. 10012/40 od 26. rujna 1940. god. Okružnom sudu Dubrovnik, arhiva DM-Odjel socijalističke revolucije, Inv. br. 106.

³ **Ivo Amulić**, Razvoj narodnooslobodilačkog pokreta i partizanski odredi Dalmacije u 1941. godini, Zbornik 2 Instituta za historiju radničkog pokreta Dalmacije, Split 1972. god. str. 498.

⁴ **Ivo Amulić**, n. d. str. 498.

⁵ **Slavko Rusković**, Sjećanja na rad KP-e u Dubrovniku 1941. g. Dubrovački muzej, br. 1, 1962. god. str. 59 i 60.

Ivo Marinović, Sjećanje na partijsko savjetovanje koje je održano 3. II 1941. god. na Lapadu, Zbirka sjećanja DM-Odjel socijalističke revolucije, Inv. br. 137.

⁶ **Slavko Rusković**, n. d. str. 60.

⁷ **Miloš Žuvela**, Sjećanje na rad SKOJ-a 1941. god., Dubrovački muzej, br. 1 1962. god. str. 82 i 83.

⁸ **Miloš Žuvela**, n. d. str. 83.

Miloš Žuvela, SKOJ u Dubrovniku 1941. g. Zbornik 2 Instituta za historiju radničkog pokreta Dalmacije, Split 1972. g. str. 992.

